TÉMA 1: Értékekről szóló viták

Anyaggyűjtés

Cicero (Kr. u. 106-43)

T 1/5 Miért alakítanak az emberek államokat?

„A közügyek (res publica) a nép ügye, a nép itt nem az emberek valamiféle összeverődött tömege, hanem olyan emberek gyülekezete, akik a jogrend elismeréséért és a közjóért egyesültek. Egyesülésük elsődleges indítéka nem annyira a gyengeségük, hanem inkább az emberek úgynevezett természetes társas léte. (Cicero: Vom Gemeinwesen I, [Az államról] 25, Kl.d.SPh., 66. o.)

T 1/6 Az állam, mint jogi közösség

„Akik számára az értelem közös dolog, azoknak a józan ész is az, és mivel az maga a törvény, ezért úgy tartjuk, hogy a törvényeken keresztül az embereknek az istenekkel is kapcsolatban kell állniuk. A továbbiakban azok, akik számára a törvény közös, jogi közösségben vannak, és ha mindezt együttesen birtokolják, akkor őket ugyanazon állam tagjainak kell tekinteni." (Cicero: Über die Gesetze, [A törvényekről] I, 7, Kl.d.SPh., 65. o.)

T 1/7 Isten, mint az örök törvény fennmaradásának garanciája

„Ezen törvény alól nem menthet fel bennünket sem a szenátus, sem a nép …még ha Rómában más törvény is lesz, és Athénban megint egy másik, más most, megint másik később, de akkor is minden népet minden időben egyetlen, örök, megváltoztathatatlan törvény fog uralni, egyvalaki lesz mindenki közös mestere és ura: az Isten. Ő a megalkotója ennek a törvénynek, a választott bírája, javaslattevője; aki neki nem engedelmeskedik, az önmaga elől is menekül, és emberi lényét megtagadván a legsúlyosabb büntetéseket fogja ezáltal elszenvedni, még akkor is, ha az emberek által kiszabottak elől megmenekül. (Cicero: Vom Gemeinwesen I, [Az államról] III, 22, Kl.d.SPh., 64. o.)

T 1/8 Az értelem és a jog az emberi természet sajátossága

A legtanultabb emberek is jónak tartották, hogy a törvényből kell kiindulni. Joggal gondolom, ha csak, mint ahogy ezt ők magyarázzák, a törvény az a legmagasabb, a természetben rejlő értelem, amely megparancsolja, hogy mit kell tenni, és megtiltja az ellentétét. Ugyanez az értelem, mihelyt az ember lelkében már megszilárdul és teljesen kialakul, a törvény. Ezért azt gondolják, hogy a törvény lehet az a képesség, amelynek az ereje odáig megy, az igaz dolgot megtenni parancsolja, a hibázást pedig megtiltja. (Cicero: Über die Gesetze, [A törvényekről] I, 6, Kl.d.SPh., 64. o.)

T 1/9 Az igazságos törvények a természethez igazodnak, nem pedig a haszonelvűséghez

"Ha az igazságosság az írott törvényeknek és a nép intézményeinek való engedelmességből áll, és ha ugyanezen nézet szerint minden a haszonelvűségen alapul, így az, aki úgy hiszi, hogy ebből hasznot húzhat, a törvényeket majd elhanyagolja illetve megszegi, ha tudja. Így előfordulhat, hogy egyáltalán nincs igazság, amennyiben az nem a természeten alapul, és azok a törvények, amelyeket a haszonelvűség miatt alkottak, éppen ezen haszonelvűség miatt lesznek megdöntve. Ha a törvény a természetben nem kap megerősítést, akkor az összes erény veszendőbe megy. Ugyan hol lenne a bőkezűség, a hazaszeretet, a gyengédség, és hol az akarat, hogy érdemeket szerezzünk mások érdekében, hol lenne a hála? Mindezek abból erednek, hogy természettől fogva hajlamosak vagyunk az embereket szeretni, és ebben áll a jog alapja. Nem csak az

embereknek való engedelmeskedés, hanem az istenek szolgálata és tisztelete is elmarad, mivel szerintem azt nem muszájból és félelemből kell fenntartanunk, hanem azon kapcsolat iránti figyelmességből, amely az ember és az istenek között fennáll. (Cicero: Über die Gesetze, [A törvényekről] I, 25, Kl.d.SPh., 66. o.)

T 1/10 Igazságos törvények hatalommegosztás által keletkeznek

„Helyesnek tűnik, ha az államban van, ami a csúcson van és királyi, és másvalami a nemeseknek jut és az ő befolyásuk alá tartozik, és bizonyos dolgokat pedig a tömegek akaratának és ítéletének tartanak fenn ... Azt állítom, hogy az állam akkor van a legjobban berendezve, ha ezen három elem, a királyi, az arisztokratikus és a demokratikus a megfelelő arányban olvad egybe ... . (Cicero: Vom Gemeinwesen I, [Az államról] I, 45 u. II, 23, Kl.d.SPh., 67. o.)

T 1/11 Az uralkodás csak akkor tartós, ha önként engedelmeskednek neki

„...Róma hatalma akkor fog elveszni, ha az alattvalók nem önként és szívesen fogadnak szót, hanem csak a nyers erőszaknak engedelmeskednek, mivel az uralkodást többé már nem tartják igazságosnak. Ebben az esetben előbb vagy utóbb fellázadnak; az állam és annak tartós léte fenyegetve van. (Cicero: Vom Gemeinwesen, [Az államról] III, 41,, Kl.d.P.D.,I, 86. o.)